

Ἡ ἐπομένη διατριβὴ ἐγγράφη ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου διδάσκου τοῦ ἔθνους Θ. Μανούσου, ἐδημοσιεύθη δὲ τὸ πρῶτον, ἐκ χειρογράφου, ὡς καὶ ἡ προσεχῶς ἐν τῇ Ἑστία δημοσιευθεῖσα ἐπισημασμένη «Πολιορκία καὶ ἄλωσις τῆς Ἱερουσαλῆμ ὑπὸ Τίτου» τοῦ κ. Δ. Βερναρδίνου, ἐν τῇ Neugriechische Glosstomathe τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου Leipzig, F. A. Brockhaus.

Σ. τ. Δ.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΑ Η ΜΕΓΑΛΗ

Αἰκατερίνης τῆς Β' ἡ βασιλεία συνέχεται μετὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Πέτρου τοῦ Γ', διαδεχθέντος τὸν θρόνον μετὰ τὸν θάνατον τῆς αὐτοκρατορίσεως Ἑλισάβετ. Φιλανθρώπως ἤρχισεν ὁ ἡγεμὼν οὗτος τὴν βασιλείαν του, ἀνακαλέσας ἐκ τῆς εἰς Σιβηρίαν ἐξορίας πολλοὺς περιφανεῖς ἄνδρας, ἐν οἷς ἦσαν οἱ εὐνοούμενοι καὶ τὰ ὄμματα τῆς προηγουμένης κυβερνήσεως, ὁ Βύρων, ὁ Μύνιχ, ὁ Λεστώκ καὶ ἄλλοι. Ἐξέδωκε δὲ καὶ τινὰς ἀξιοπαίνοιους διατάξεις, δι' ὧν ὠφελεῖτο ἡ ἐλευθερία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον, καὶ καταργοῦντο διάφοροι καταχρήσεις· ἀλλ' ὁ ζήλος αὐτοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν κυβερνητικῶν αὐτοῦ καθηκόντων ἐκρύωσε ταχέως. Ἡ ἀστασία τοῦ χαρακτῆρός του τὸν ἐρρίπτειν εἰς ἀτοπήματα. Ὁξὺς ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὴν ἐνέργειαν καὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ, καθίστατο ἐνίοτε ἄδικος, ἢ τοῦλάχιστον ἀπερίσκεπτος εἰς πολλὰς αὐτοῦ πράξεις. Ὁ χλευασμὸς τῶν ῥωσικῶν ἐθιμῶν καὶ τρόπων, ἡ κατὰ τῶν εἰκόνων καὶ τῆς γενεαιοτροφίας τοῦ ἱερατείου καταφορά του, ἡ δήμευσις τῶν κτημάτων τοῦ κλήρου καὶ ἡ ἀφαίρεσις τῶν δούλων αὐτοῦ· ἡ διάλυσις τοῦ σώματος τῆς σωματοφυλακῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ προκάτοχος τοῦ Ἑλισάβετ ἐχρεώσθη τὸ διάδημα· ἡ προτίμησις τὴν ὁποίαν ἔδιδε φανερά εἰς τοὺς ξενικοὺς του σωματοφύλακας, τοὺς ὀλσεινικοὺς θωρακοφόρους· ἡ παραμέλησις τοῦ νὰ σκεφθῆ καὶ χρισθῆ εἰς Μόσχαν καὶ ἡ ἀσύνετος ἐξωτερικὴ αὐτοῦ πολιτικὴ διήγειραν κατ' αὐτοῦ τὴν δυσχερέσειαν πολλῶν καὶ μάλιστα τῶν παρ' αὐτοῦ περιφρονουμένων μεγιστάνων. Ζῶν ἐν διχονοίᾳ καὶ πρὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεώς του μετὰ τῆς συζύγου του Αἰκατερίνης, ἠθέλησε νὰ κηρύξῃ νόθον τὸν υἱὸν του τὸν μετέπειτα Παῦλον τὸν Α' καὶ νὰ ἀποβίλῃ τὴν Αἰκατερίναν δι' ὄχι ἀθιμελιώτους ὑπονοίας. Ἐκ τούτου ἡ Αἰκατερίνα συνέλαβε τὸν στοχασμὸν τῆς ἐκθρονίσεως αὐτοῦ. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνεδέθησαν διὰ συνωμοσίας διάφορα ὑποκείμενα· ὁ ἀρχηγὸς τῶν Κοσάκων Ῥαζουμόφσκις, ὁ τῆς ἀποθανούσης αὐτοκρατορίσεως εὐνοούμενος Σχυοβάλοφ, ὁ Βολσκόνσκις, ὁ κόμης Πάμιν, παιδαγωγὸς τοῦ Παύλου, οἱ πρίγκηπες Βκριατίνσκι, οἱ πέντε ἀδελφοὶ Ὁρλόφ, αἱ πριγκήπισσαι Δάτσοφ, καὶ τινες ἄλλοι· κορυφαῖοι τῆς συνωμοσίας ἦσαν ὁ εὐνοοστάτος τῶν ἐρωμένων τῆς Αἰκατερίνης Γρηγόριος Ὁρλόφ καὶ ἡ κυρία Δάσσοφ, εὐνοομένη τῆς αὐτοκρατορίσεως, ἐλπίζουσα μετὰ τὴν μεταβολὴν νὰ διευθύνῃ αὐτὴ

διὰ τῆς ἐπιρροῆς τῆς τὴν Αἰκατερίνην. Κανείστων συνωμοτῶν δὲν ἐγνώριζε τὴν πρὸς τὸν Ὁρλόφ σχέσιν τῆς Αἰκατερίνης, ἀλλὰ καθεὶς αὐτῶν ἐφρόνει ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἤθελεν ἀπολαύσει τὴν χάριν καὶ τοὺς καρποὺς τῆς πραξικοπίας του.

Ὅσον ὀλιγώτερον ἐλεύθερος εἶναι ὁ λαὸς, τόσον τὰ πνεύματα εἶναι ἐπιρροπέστερα πρὸς τὰ βίαια ἐγχειρήματα· ὅπου ἡ ἀπλὴ μορφή τῶν πράξεων τῆς κυβερνήσεως λογίζεται διαγωγὴ στασιώδης καὶ τιμωρεῖται μετὰ τόσῃν αὐστηρότητά μετ' ὅσῃν εἰς τὰς συγκερασμένας πολιτείας ἡ φανερά ἀποστασία, ἐκεῖ ἀπαιτεῖται ἡ μεγίστη μυστικότης εἰς πᾶν ἐγχείρημα, καὶ ταύτης ἡ ἀσφαλεστέρα ἐγγύησις εἶναι ὁ βέβαιος κίνδυνος· ἀλλ' ὅμως ἂν ὁ δεσποτισμὸς ἐξ ἐνὸς μέρους πλήττῃ ἐνταυτῷ καὶ ἀπειλῇ, ἐξ ἐτέρου ἡ εὐχερὴς ἐπιτυχία τῶν αὐλικῶν μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι συνήθως δὲν ἐπιφέρουσι παρά τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ αὐτάρχου, καθιστᾷ ἐπίσης ἐπικίνδυνον πᾶσαν ἄρνησιν συμπράξεως ἢ δισταγμὸν, ἢ δὲ ἐμπιστοσύνη τοιοῦτου εἶδους εἰς τὸν πρὸς ὃν γίνεται συνεπάγει τὴν ὑποχρέωσιν ἢ τῆς προδοσίας ἢ τῆς συνεργείας καὶ ὑποστηρίξεως. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς δεσποτικὰς κυβερνήσεις τὰ ἡμιτελῆ μέτρα εἶναι ἄγνωστα· ὁ δεσπότης πρόπει ἢ νὰ κολάσῃ ἢ νὰ πῶσῃ· ὁ ὑπὸ κῆρυξος ἀφ' ἐτέρου ἢ πρόπει νὰ ἐπιτύχῃ ἢ νὰ περιμένῃ τὴν ἐσχάτην ποινήν. Αὕτη ἡ διπλῆ ἀνάγκη, ἐξ ὧν ἡ μία εἶναι αὐστηρὰ συνέπεια τῆς ἄλλης, ἐξηγεῖ τὰς αἰματώδεις μεταβολὰς, τὰς ὁποίας τόσον συχνὰ ἀπαντῶμεν εἰς τὴν Ῥωσικὴν ἱστορίαν.

Τὴν νύκτα τῆς ἐνάτης Ἰουλίου 1762 ἐνῶ ὁ μὲν Πέτρος διέτριβεν εἰς τὸ παλάτιόν του ἐν Ὁρανιενμπάουμ, ἡ δὲ Αἰκατερίνη εἰς τὸ τοῦ Πέτερχοφ, παρουσιασθεὶς ἐξαίφνης ὁ Ἀλέξιος Ὁρλόφ, ἀδελφὸς τοῦ Γρηγορίου, εἰς τῆς αὐτοκρατορίσεως τὸν κοιτῶνα, σπεύσας δεσποινά, εἶπε πρὸς αὐτήν, δὲν πρόπει νὰ γαθῆ οὐδὲ μία στιγμή! Ἡ συνωμοσία εἶχε προδοθῆ εἰς τὸν αὐτοκράτορα καὶ συλληφθῆ ἤδη εἰς ἐκ τῶν συνωμοτῶν. Ἡ Αἰκατερίνα ἠκολούθησε παρευθὺς, καὶ οἱ γράψαντες ὑπομνήματα περὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν παρέλειψαν νὰ παρατηρήσωσιν ὅτι εἰς τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμήν ἡ Αἰκατερίνα ἐφύλαξε τόσῃν ψυχῆς ἀταραξίαν, ὥστε ἀστείλευτο ἐντὸς τοῦ δῆματος πρὸς τὴν συνοδούσαν αὐτὴν θαλαμηπόλον διὰ τὴν ἀταξίαν εἰς τὴν ἐνδυμασίαν τῆς. Ἐλοῦσα σπουδαίως εἰς τὸν στρατῶνα τῶν σωματοφυλάκων, ἐκ τῶν ὁποίων τινὰς εἶχε διαφθεῖρι μετὰ δῶρα καὶ ὑποσχέσεις ὁ Γρηγόριος Ὁρλόφ, ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς ἡ αὐτοκρατορίσα περὶ τοῦ εἰς αὐτὴν καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐπικειμένου κινδύνου· τὸ ἐπίχρι αὐτῆς, τοῦ ἐραστοῦ τῆς Ὁρλόφ αἰ προσπάθειαι, τὸ μῖσος τῶν στρατιωτῶν κατὰ τοῦ Πέτρου διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς περιφρόνησιν, φῆμαι ἀδέσποτοι περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Πέτρου, τὸ ἀπροσδόκητον τοῦ πράγμα-